

B U D A P E S T I

E R D Ő G A Z D A S Á G Z r t .

Az állami erdővagyon gazdálkodás története napjainkig

Készítette: dr. Nemere János és Meggyesfalvi István

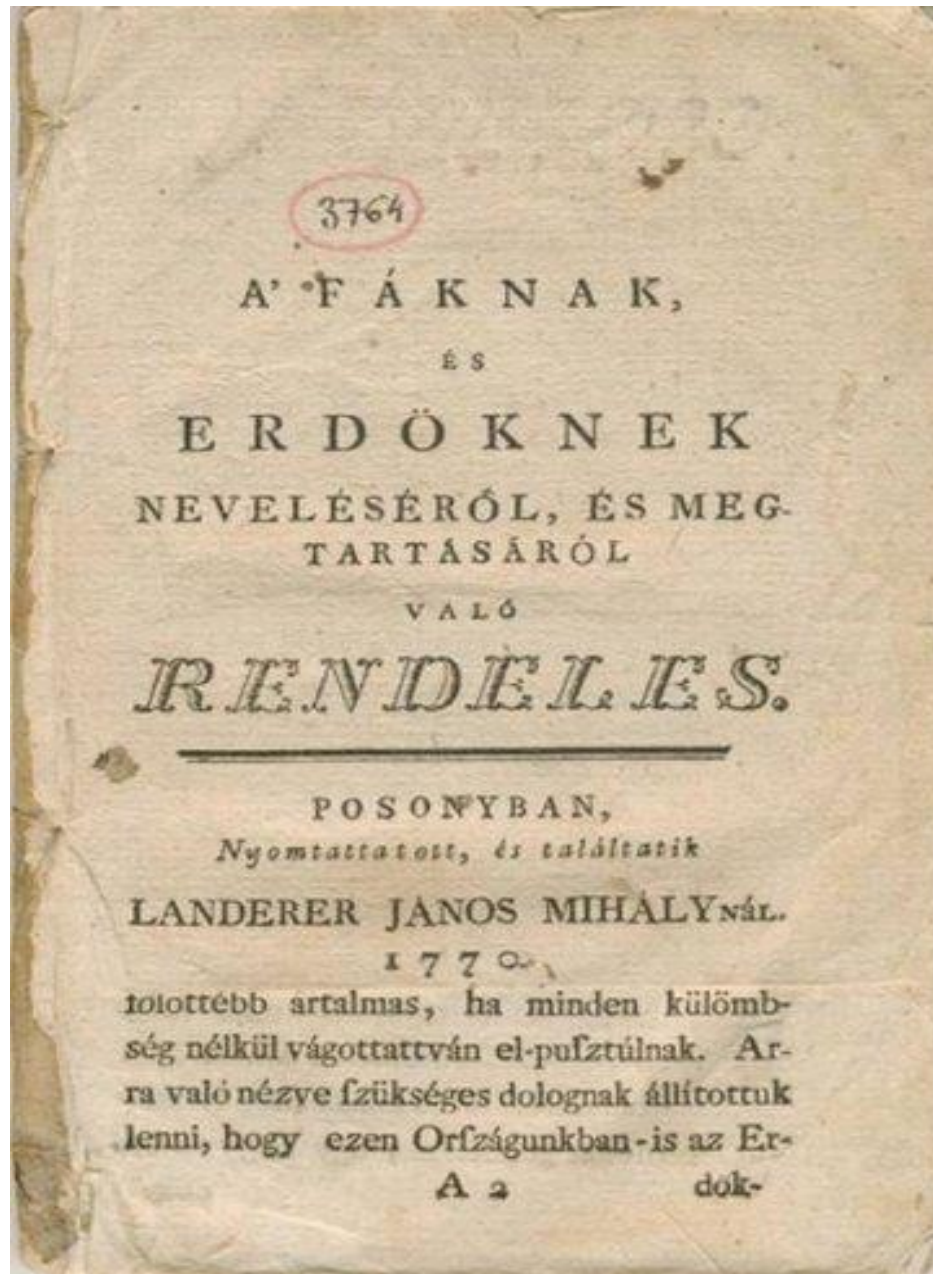
Mária Terézia erdőrendtartása (1769)

A törökök kiszorítását követően a haditanács ösztönzése, az újjáépítés miatt drasztikusan csökkenő erdőterület, valamint a faanyaghiány tette szükségessé az új erdőrendtartás kiadását. Betartása a szabad királyi városok számára volt kötelező. A magán erdőbirtokosok számára legfeljebb ajánlás volt. Erdőfelügyelő alkalmazását rendelte el minden törvényhatóságnál.

Mária Terézia erdőrendtartása (1769):

„Ez az egész munka, és az erdők megtartása felől való hasznos rendelés, ezen két- kiváltképpen való vigyázásra méltó Részekben áll. T.i. Micsoda rendel Először: vágattassék a' nagy, vén, felnyött erdő? Másodszor; Mi-módon neveltessenek a' fiatal fák, és új-növések, vagy erdők: és így, miképpen rendeltessék és osztassék-el minden Esztendőkre a favágás?”

Erdőtörvények

- ▶ Első erdőtörvény: 1790/91. évi LVII. törvénycikk
- ▶ Második erdőtörvény: 1879. évi XXXI. törvénycikk
- ▶ Harmadik erdőtörvény: 1935. évi IV. törvénycikk az erdőkről és a természetvédelemről
- ▶ Negyedik erdőtörvény: 1961. évi VII. törvény az erdőkről és a vadgazdálkodásról
- ▶ Ötödik erdőtörvény: 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről
- ▶ Hatodik erdőtörvény: 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

Első erdőtörvény: 1790/91. évi LVII. törvénycikk az erdők pusztításának megakadályozásáról

- ▶ Az erdők területének csökkenése folytatódott ezért újabb törvénnyel kellett ennek gátat szabni. Ez tekinthető az első erdőtörvénynek

Második erdőtörvény: 1879. évi XXXI. törvénycikk

- ▶ A törvény intézkedik a véderdők kijelöléséről és a védelmi funkció fenntartása érdekében korlátozza a véderdők használatát. A tulajdonosi jogok közérdekből való korlátozását a törvény adómentességgel kompenzálja. A kopár és terméketlen területek beerdősítését támogatással segítette.
- ▶ A véderdőkre, a futóhomokon és gyenge termőhelyeken álló erdőkre, a kopár területekre vonatkozó előírások, az erdővédelmi szempontok, az erdőfenntartási rendelkezések minden erdőterületre érvényesek voltak.
- ▶ A közösségi tulajdonú (állami, törvényhatósági, községi, egyházi, alapítványi, hitbizományi, közbirtokossági és részvénytársulati) erdőkre kötelezővé tette az erdők üzemterv szerinti kezelését és szakképzett erdőtisztek és erdőőrök alkalmazását. Költségtérítés fejében az állam vállalta, hogy az erdőtulajdonos kérésére biztosítja az üzemtervek elkészítését és a szakértő személyzet biztosítását.

Harmadik erdőtörvény: 1935. évi IV. törvénycikk az erdőkről és a természetvédelemről

- ▶ A magyarországi erdők szabályozásában az első világháború és a trianoni békediktátum drasztikus változásokat hozott. Magyarország erdőterülete 84,1 %-át elvesztette. Jó minőségű ipari faanyagot biztosító erdőterület alig maradt. Az állami tulajdonú erdők aránya jelentősen lecsökkent. Magyarország erdősültsége kevesebb mint felére csökkent (25-27%-ról kevesebb mint 12%-ra), Európa negyedik legkevésbé erdősült országa lett. A világháború erőltetett fahasználata, valamint a hirtelen kialakult krónikus fahiány miatt a megmaradt magyarországi erdőterületet a fizikai megszűnés veszélyeztette. E rendkívüli politikai - gazdasági környezetben a törvényhozó hatalom az erdők megvédését a polgári értékrendtől távol álló diktatórikus jogszabályokkal tudta csak megvédeni. Mindazon által ki kell emelni, hogy az erdőterület megvédésén és növelésén túl a szabályozásban több új közérdekű (szociális, népegészségügyi, természetvédelmi) szempont is megjelent. Ezen túlmenően, bár már a korábbi jogszabályokban is feltűnt a véderdők állami kezelésbe vételének szándéka, de az Országos Erdei Alap létrehozásával lehetőséget (finanszírozást) teremtett a jogszabály a véderdők tulajdonjogának állami kézbe vételére.

Negyedik erdőtörvény: 1961. évi VII. törvény az erdőkről és a vadgazdálkodásról

- ▶ A második világháborút követően Magyarországon szovjet típusú szocialista rendszer jött létre, melynek a - magántulajdont az erdőterület védelmének, növelésének és a közérdekű szempontoknak alárendelő - harmadik erdőtörvény (1935. évi IV. tc.) alapvetően megfelelt. Az 1935 évi erdőtörvény 1961-ig (1961. évi VII. tv.) nem szorult lényegi változtatásra, bár rendeletekkel többször is módosították. A módosítások megerősítették az erdőfenntartási és közérdekű erdőtelepítési célokat, az erdőgazdálkodásba bevezették a szocialista tervgazdálkodás szempontrendszerét. Szakmai és az erdészeti igazgatási szempontból a törvény több jelentős intézkedést is tartalmazott, például az erdő meghatározását, az általános üzemtervezési kötelezettséget, kiterjesztette az erdők védelmi és őrzési kötelezettségét, átalakította az erdészeti igazgatás szervezetét

Ötödik erdőtörvény: 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről

- ▶ A törvény alkotóit - hasonlóan az 1935. évi IV. tc. harmadik erdőtörvény alkotóihoz - elsősorban az erdőterület nagyságának védelme vezette. Attól tartottak, hogy az új tulajdonosok az erdőterület csökkentésében lesznek érdekeltek, ezért - az első világháborút és a trianoni békediktátumot követő vész helyzetben hozott - 1935-ös erdőtörvényénél is szigorúbban korlátozták a tulajdonosi jogokat. A törvény az alapvető jog korlátozását általánosságban közérdekkel (más alapvető jog érvényesítésével) indokolta, de ténylegesen nem vizsgálta sem az indokoltságot, sem az arányosságot, sem a kivételességet, sem a kompenzálás szükségességét, mértékét. Éles ellentmondásba került a törvény megalkotásának legfontosabb célja - a megváltozott tulajdonosi szerkezetű erdővagyonnal való erdőgazdálkodás beindítása - és a tulajdonosi jogosultságok elvonása

Hatodik erdőtörvény: 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról

- ▶ A törvény megalkotását az 1996 évi erdőtörvényben feszülő ellentmondások enyhítésének igényén túl több tényező is indokolta. Ilyen tényezők voltak például az erdőgazdálkodás finanszírozásának jelentős változásai (a támogatási rendszer EU tagságból eredő módosulásai, illetve az 1956-tól több változáson átesett és végül 2008. I. 1-től véglegesen megszűnő felosztó - kirovó jellegű Erdőfenntartási Alap), vagy az új természetvédelmi jogszabályok erdőgazdálkodásban való érvényesítése (pl.: NATURA 2000). Kétségtelen, hogy a törvény számos szükséges korrekciót hajtott végre az erdészeti szabályozásban, de a tulajdonjog elvonásából eredő ellentmondásokat nem orvosolta, ezzel mintegy kódolta módosításának újabb igényét.

- ▶ Az állami erdővagyonról illetően 1879-től 1989 év végéig az állami tulajdonlás szerkezete - az átmeneti időszakoktól eltekintve alapvetően - nem változott:
- ▶ Az állam közhatalmi és tulajdonosi jogosultságai részben keverednek
- ▶ Az állami erdővagyon feletti tulajdonosi jogokat valójában az erdőgazdálkodást végző szervezetek gyakorolják
- ▶ Az illetékes minisztériumok (az állami erdővagyonnal gazdálkodó) állami szervezetek törvényességi és gazdálkodási felügyeletét látják el.

- ▶ Az Állami Erdőgazdaságok részvénytársaságokká alakultak. (1989. évi XIII. 1992. évi LV. törvény 1988. évi VI. törvény)
- ▶ Az állami erdővagyonot használó az állam 100 %-os tulajdonban lévő erdőgazdaságok több változást követően (126/1992. (VIII. 28.) Korm. rendelet; 1995. évi XXXIX. törvény), mára kivétel nélkül a tartósan állami kezelésben maradó vagyonába kerültek.
- ▶ Az állami tulajdonú erdőgazdaságok az állam vállalkozói vagyonába kerültek és a Magyar Állam tulajdonosi képviselőjére önálló szervezetet létesültek, vagy Minisztériumok kaptak törvényi felhatalmazást a tulajdonosi képviselőikre (ÁVÜ, ÁV Rt., ÁPV Rt., MNV Zrt., MFB Zrt., HM, FM)